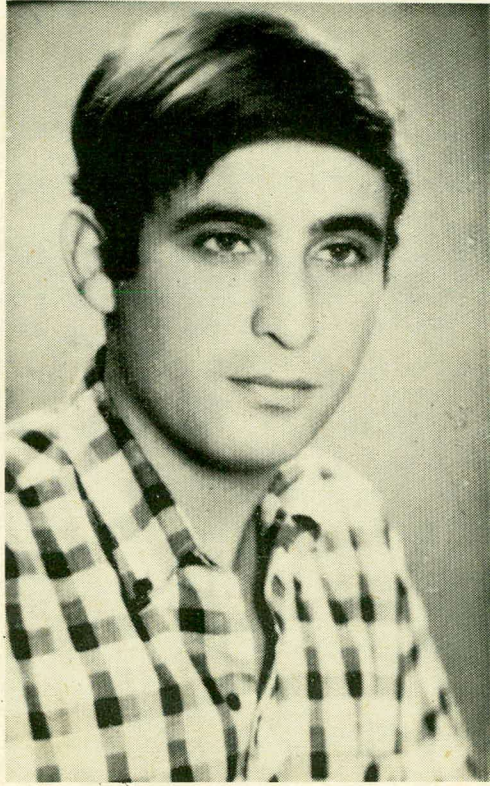

ש א ו ל

שאל

נפל ט"ז ניסן תשל"ב 30.3.72

נולד י"ב סיון תשי"א 16.6.51

לשאל, דברים לזכרון.

אלו שלוש מלים אשר מסרבת אני בהחלט להשלים עמן, וכי איך אוכל? שאול ידידי הטוב והיקר, האם אמת הדבר שאינך מסוגל לשמוע את דברי אלה היוצאים מלבי, לב ידידה קרובה? האם אפשרי הדבר ששיחותינו היפות והאינטימיות המהדהדות עדיין באזניי הפכו להיות נחלת-העבר? הן כה קרובים הימים במ בילינו כה יפה יחדיו, היתכן שלא ישובו עוד?

לעתים תכופות חולמת אני עליך, ובחלומי רואה אני אותך ברור מאד... וכאילו לא השתנה דבר... אך לעת בקר, כאשר מתעוררת אני, טופחת המציאות האכזרית על פניי ומגלה את האמת, ואני חסרת-ישע ואין לאל ידי לשנות את אשר קרה. ברור לי אז כי הערבים היפים שלנו יחד חלפו ולא ישובו עוד, וכי יד הגורל רצתה אחרת... ושואלת אני אז בפעם האלף, למה צריך היה אסון כזה להתרחש ולהניח את משפחתך היקרה והאוהבת, ואותנו ידידיך הקרובים דואבים וכואבים? מהרהרת אני תכופות, מתי למעשה הפכנו להיות ידידים כה קרובים. היה זה לקראת סוף לימודינו בתיכון, אמנם למדנו במגמות שונות, אך החברה נפגשו תמיד לחלק חוויות שלאחר בחינות, ואז נרקמה בין שנינו לאט לאט וצעד אחר צעד ידידות יפה וכנה. מצאנו אחד בשניה הבנה לגבי הבעיות המטרידות את בני הנעורים והבנה זו הלכה והעמיקה ככל שנפגשנו שוב. נער היית בראשית ידידותינו ולאחר זאת הפכת להיות עלם חמודות, אך תמיד הצטיינת במידות נאות. ידעת להגיב יפה ברגעים קשים ונחנת בכח סבל חזק.

מעלה אני זכרונות מהימים ההם, ונזכרת איך צעדת מחולון אל שפת-ימה של ראשון לציון, באת לאחר שעברת מבחן נהיגה בהצלחה בפעם הראשונה, ובידך החזקת את הרשיון המיוחל כל כך, אך אתה במקום "להשוץ" בהצלחתך הגדולה, הסתפקת במלמול כמה מילים ותו לא. עלי להוסיף שמן הרגע הראשון בו החזקת בהגה, בזהירות רבה

נהגת ולא כפי שנוהגים בגיל זה. רצון הוריך היקרים - אשר
הבינוך כה יפה חמיד - היה קדוש לנגד עיניך וידעת יפה כי זה
מבוקשם, ואכן מלאת זאת בנאמנות.

ועוד זוכרת אני: ערב ראש-השנה לפני שנתיים היית כבר
בצבא אז, בשלב של אמונים קשים, אנכי ישבתי על המרפסת ופתאם
אתה מופיע, ממש גורר את עצמך ובמאמץ רב. נבהלתי מאד, ושאלתי
לפשר הדבר, ואתה עם חיוך על פניך עונה לי: "ערכנו מסע ואלו
התוצאות". לא היית מסוגל לעמוד על רגליך, היה מדאיג לראותך.
כמה מאמץ נדרש ממך להגיע הנה, אך אתה לא התאוננת ולא רחמת על
עצמך.

ושוב נזכרת אני בנמוסיך היפים. נהגנו לשחק בפנינג-
פונג במשך שעות ארוכות על שפת-הים. הן יודעת אני יפה, כי לא
נהנית לשחק עמי כפי שהיית נהנה עם שחקן טוב ממני, כי אתה
היית כזה, אך בנמוסך הרב, לא נחת לי להרגיש זאת. יכולה הייתי
למנות עוד כהנה וכהנה, אך כל זאת עוד מוסיף לכאב הגדול אשר
כואבים אנו בלכתך מאחננו.

שאל היקר! בן מסור היית להוריך ואח מסור לאחותך,
נאמן לחבריך ולחברותיך, ולצבא הלכת מתוך הכרה מלאה בתפקיד
החשוב והאחראי אשר נטלת על עצמך. את התנדבותך לצנחנים ראית
כחובה ולא כזכות, כך אמרת לי באחת מפגישותינו. כי כזה היית,
מיוחד, בעל בגרות אשר לא התאימה לגילך הצעיר. וכך גם הלכת
מאחננו כי כך נדרש ממך.

בכל פולקסווגן מציצה אני לראות אולי חופיע ובכל חייל
בעל כומתה אדומה מנסה אני לזהותך, שאול, אך לשווא.

ניצה טילגי.

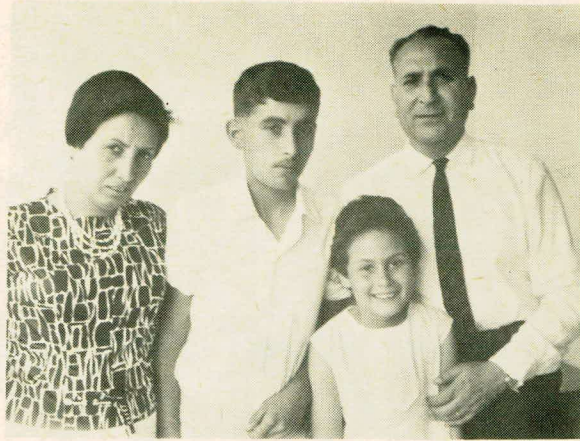
חבור שנכתב ע"י שאול ז"ל בכחה ג'.

יום ה' א' באייר תש"ך.

האשה השכולה

ביום האזכרה לחללים שנפלו במלחמת השחרור הלכתי לגן
הגבורים לראות את האזכרה. ועל ספסל אחד ראיתי אשה בוכיה
בבגדים שחורים פניה היו חרושים קמטים. נגשתי אליה ושאלתי אותה
למה את בוכה, והיא ספרה לי על בנה שנפל במלחמת השחרור.
וירדו לה דמעות, ואני עניתי לה איך דבר הוא מת מות גבורים,
למען ארצו ומולדתו.

שאול ז"ל.

13/2/70

לקבוצניקית מאפיקים שלום!

קודם כל עלייך לדעת שחבלי הלידה של מכתב זה היו קשים וזאת משום שנייר, עט ומעטפה הם דברים נדירים פה בשדה.

מאז שפגשתי אותך לאחריונה לא הייתי בבית, ולא רק זאת אלא כל התקופה הזאת עד היום אני חי בתנאי שדה ורק בעוד שבועיים אחזור לבסיס. היום שבת, החברה משתוללים וצועקים, נערך יום ספורט של היחידה והפלוגה שמנצחת זוכה ב"אפטר" לירושלים.

לימיני יושבת "סימה" הפקידה הפלוגתית, בחורה יפה מאד, (סימה שמבקשת שאמחק רק את המלה "מאד", בחורה צנועה לא!?)

היא שואלת אותי עלייך, לא פלא, אני מוכר כאחד הרווקים המושבעים של המחלקה וכאשר אני כותב מכתב לבחורה (שימי לב בחורה) הדבר מעלה כבר חשדות. אבל הסברתי לה הכל, שזאת בסה"כ - חדוה, מהכחה שלי, שעסקתי אתה בחכמלוגיה בזמן בחינות הבגרות.

...דרך אגב, יהודה התגייס, התנדב לצנחנים (לאחד הגדודים) אני נורא גאה בו. סוף סוף אני "גדלתי" אותו (וגם אח)... אמנון התגייס לשריון. עוד שלושה שבועות אני יוצא לרגילה. אולי אבקר באפיקים. שמעתי שיש שם בנות יפות (על הנס-ציוניות אני כבר לא מדבר).

בסה"כ אני מרגיש טוב. מלא ספוק, אחרי תקופה ארוכה בשדה של אמונים מפרכים, אמונים שקרעו את בחוליי הצבאיים, ונדמה לי שהפכו אותי ללוחם. אמנם לא ותיק, אבל מנוסה.

להתראות בנס-ציונה,

שאל

10/10/70

לאביבה שלום!

היום כפור, ואני מבלה פה בבסיס בשינה, שמירה וקשה לומר
כחיבת מכתבים כי כחבתי רק להורי ולך.

קבלתי את המכתב שלך בדיוק ביום ראשון שחזרתי מן החופשה.
...בינתיים חושבים על חופשות "יפות", אני בפרט על המכונית
החדשה. כי אני מגיע הבייתה פשוט אין לי מה לעשות, אם יש מכונית
אפשר לבלות לנסוע לתל-אביב. לא צריך לספר לך את יודעת בדיוק
מה זה מכונית, מכונית זה חברה טובה ולפעמים גם מביאה חברה.
אגב לא ספרתי לך שעשיתי קרחת?! היא גודלת בקצב איטי. בשקט
אבל בטוח. אני מקוה לבוא לבקר אצלך בחופשה. בינתיים זה נראה
לי רחוק. מה נשמע אצלך, הקצין שלך? סוחב?

לומר את האמת עד עכשיו לא הרגשתי בחסרון חברה ביחוד
שהיה לי רכב. בראש השנה שבאתי ולא היה לי רכב ולמסיבות סתם
אין לי חשק ללכת הרגשתי מה זה חברה! אפילו שאתה עייף ללכת
אליה, ולא אכפת לי להרדם לה על הרגליים.

בינתיים, אביבה, להתראות, פשוט אין לי מה לכתוב.
לא התראיתי אתך, מזמן לא שוחחתי אתך ואין לי נושא משותף,
את נראית לי רחוקה.

אז להתראות

משאול.

20/12/70

חדוה שלום!

קודם כל אציג את עצמי, שאול צאלח, אומר לך משהו,
בודאי שכחת.

סתם משעמם לי ולכן נזכרתי בחברה שנסעתי אתה המון,
והעתקתי ממנה כל יום, והחלטתי לכתוב מכתב, אגב זה לא קורה
לי כל פעם.

אני ככה מרגיש טוב. סיימתי קורס צניחה. קבלנו כומתה
אדומה וממשיכים להתאמן ולחלום על איזה רגילה של שבוע או סתם
שבת ארוכה, בלי להיות עייפים. אגב, הורי קנו פולקסווגן חדשה
וכשהייתי בבית באחי אליך קצת להשתולל אתה אבל לא היית.

מה נשמע אצלך? עובדים קשה? תפסת איזה קיבוצניק?
לומר לך את האמת "אין לי יותר מה לומר", רק להתראות ותקוה
שחעני למכתב.

שאול.

1/5/71

שלום הגננת!

מה נשמע "שמנה"? (שימי לב במרכאות בלי לפגוע). דבר ראשון אני כועס (בעצם לא אכפת לי) שלא כתבת.

דבר שני עזבנו את ממלכת הצפון וחזרנו למקום האהוב עלינו ביותר, אל החום.

בזמנינו הפנוי אנו מבליים בכריכה או שוכבים בחדרים שאותם אנו מכנים "צוללות" בגלל המיטות הדו-קומתיות, אני, דרך אגב, ישן בקומה השניה. אמנם ב"צוללת" יש מזגני אויר אבל הם לא עוזרים הרבה ואנו משתמשים בהם בדרך כלל לקרור בקבוקי-שתייה. בלילה אנו מעדיפים לישון על הגג (כמה שיש לנו לישון פה? וכמה זמן פנוי יש לנו?), לכן חופסים פה שזוף, בחוץ, בחום, אבל מה, התרגלנו והפכנו לאדישים ורגישים לקור.

יותר אין לי מה לכתוב, פשוט אין לי,

אז להתראות בנס-ציונה על כוס קפה

אצלך בבית,

משאול.

10/5/71

לניצה שלום!

...בודאי חספרי לי שמשעמם לך מאד, ואיך לך מה לעשות,
ושנשבר לך מהצבא, אני מכיר את התקליט הזה.
אני לא הייתי כבר שבועיים בבית, תקוע פה בבקעה היוקדת,
אבל סה"כ לא רע לי, (ברור שבבית הכי הטוב).

אז מה את מתכוננת לעשות כאזרחית בעתיד הקרוב?
אני יוצא עוד כחודש לנופש בנתניה, ואם את רוצה את
מוזמנת לבקר, כמובן אם יהיה לך "כח" לזוז מהבית.

לא נעים להגיד ניצה, אבל כמעט ואיך לי מה לכתוב, לא
מפני שאיך לנו נושא משותף, פשוט אנחנו מדברים על נושאים
אינטימיים (תחייכי? רק שמישהו לא יקרא את המכתב) מלווים
בעקיצות וצביטות כמו שאמרתי לך פעם אנחנו "חכמולוגים".

את בודאי מתפלאת שאני כותב לך בכלל? אז תראי אני שוכב
כאן משועמם על המיטה ובא לי לכתוב מכתב (רק לשם מכתב). החום
פה גבוה, אבל לנו החום לא מפריע, התגברנו, לי נראה שאני מאוהב
בבקעה ובחום פה, למרות שהחום הזה גורם לך לאדישות.

טוב אז ניצה

להתראות ביציאה הבאה,

אצלך בבית על כוס קפה (בלי עוגה)

כמובן אם לא תלמדי אנגלית.

שאול.

13/5/71

שלום חדוה!

מה נשמע קבוצניקית לשעבר? עכשיו אני נמצא בשעור (לא משנה איזה) השעור משעמם אותי לכן אני כותב בזמן הזה מכתבים. אני לא הייתי כבר כ-3 שבועות בבית. וכנראה שלא אראה אותו רק בעוד כשבוע. יש פה הרבה עבודה ואין ברירה צריך להשאר בבסיס. מה שכן אני מאוהב בבקעה, ואפילו בחום שבה. לפעמים מבליים פה בבריכה או בעין פשחה אך רק לעתים רחוקות,

לידי יושב בחור נחמד תל-אביבי בשם מאיר פנקס שמציץ בחצי עין לחוך המכתב, בכוונה למצוא כאן איזה דברי אהבה נועזים. (ספרי לו). אבל ככה הוא בחור נחמד, אדיש המחץ, בעל עיניים כחולות ומבט שזיכה אותו בשם "המכשף" מתחשק לו לכתוב משהו והנהו לרשותך.

שלום חדוה, ידינו צאלח מדבר עלייך כה רבות עד שנאלץ אנוכי לכתוב לך ולספר לך כי הנ"ל רגיש מאד בקשר אלייך. בינתיים הוא כאן שש אלי קרב ודוחק בי כל הזמן לגמור וכעת הוא לרשותך. אל תשימי לב אליו, הפנקס הזה פשוט רוצה לעצבן אותי, החברה יודעים כאן שאני ריוק מושבע ומחפשים פה בכל מכתב שם של בת כדי להקניטני... .

שאלו.

2/8/71

שלום חדוה!

מה נשמע "שמנה"? אצלי ככה, אני "מח" כבר לגמור את הקורס משום שאני כבר מח להיות מ"כ. ביחוד עלו פה על המחלקה שלנו משום שאנו לא רגילים לסדר ומשמעת חזונית הנהוגים פה, וחברה עלו פה על תלונות בגלל הליכה בלי גומיות, חולצות בחוץ ותספורות על ה"חיפושיות". מה שכן הציעו לנו ללמוד סדר מן החברה שבאו מהנח"ל המוצנח. מה שבטוח שבביצועים וחיילות אנו עולים עליהם בדרגה אחת לפחות (בלי כוונה לפגוע בך).

אני מקוה שבאמת פעם נפגש על כוס קפה וסיגריה (מעניין אם את זאת שתציעי את הסיגריה). דיברת על דיאטה אני מקבל אותך ככה, כמו שאח.

לא טענתי מעולם לכתר "החייל הכי חמוד בצה"ל...". אבל החברה בטוחים שאני "החייל האדיש ביותר בצה"ל".

ביום שבת האחרון הייתי בבית, וזאת אחרי מסע רצוף של כ-120 ק"מ ולאמי היה נדמה שאני בודאי "החייל הכי מסכן בצה"ל". הלכתי במסע עם נעליים ללא סוליות, פשוט הזוג השני לא הגיע מתקון ואחת הרגליים "הלכה" לי, הרופא אומר שיש חשש רציני לשבר הליכה, ודרוש צלום דחוף, התבטאתי בצורה לא כך... והוא ספר למ"מ שיש לו חיילים חוצפנים במחלקה...

פה אסיים

שלום לך אחת מהחיילות הכי נחמדות
בצה"ל (זאת לא אשליה).

שאול.

7/8/71

לניצה שלום!

קודם כל מה נשמע? אני מבלה את יום שבת זה בשדה. חם מאד, למזלנו יש כאן מעיינות, ואנו מבליים את הזמן רק בשבת בשינה, ובמעיינות.

לומר לך את האמת סה"כ נשבר לי להיות חייל. נמאס לי מהאמונים ומהשדה, אבל עוד יגיע הזמן, עוד שנתיים (אמניק) באחרית הימים אסחובב ציבילי, חופשי ומאושר, מכנסיים (מתרחבות) צבעוניות, חולצת ארס וקפקפים. אגלגל סיגריה בזלזול ואסובב את מפחחות המכונית על האצבע מתוך שעמום. אשכב במיטה עם טרנזיסטור ליד האוזן, ואנענע באצבעות הרגליים, ככה סתם מתוך תענוג, מעניין איך היה מגיב איזה ירמיהו או ישעיהו על נבואת אחרית הימים שלי.

נחזור למציאות יש לי עוד שנתיים לשרת בצבא ורק עוד חודשיים וחצי איזה רגילה, כך שהמצב הוא די עגום. בשתי השבתות האחרונות שהייתי בבית השתעממתי כהוגן, ביחוד בשבת האחרונה, הרגל כואבת והרופא אמר לי שיש לי כנראה שבר צעידה, אין מה לעשות נגד זה, אלא מעט מנוחה. הרופא האידיאליסט הזה מלמד אותי פרק ומסביר לי שאני בחרתי בזאת והתנדבתי והצבא זאת לא חברת בטוח.

ניצה, אני מקוה להיות בבית בשבת הבאה או לפחות בעוד שבועיים, נקוה שלא אגיע כל כך עייף ומסכן, ונקוה שגם את תהיי חופשיה.

אני מקוה שכשבאתי אליך במוצאי שבת בלילה לא הפרעתי לך

כל-כך.

טוב יותר ניצה אין מה לכתוב פשוט נגמר לי.

אז להתראות משאול.

11/8/71

לחדוה שלום!

היום שבת, לפני החשבוך שלי את נמצאת היום בבית. אני מבלה היום בבסיס, למען האמת גם לנו הבטיחו להיות השבת בבית, אבל הצבא זה לא חברת בטוח "והגדולים" החליטו שאנו צריכים להשאר. כולי תקוה שלפחות נצא בראש השנה.

לפני כשבוע סיימנו "בקר" בן שבועיים ברמה וחבל מאד שלא הזדמן לי לבקר אותך. אישית, התאכזבתי מאד מהרמה, יתכן שלא בקרתי במקומות היפים שם, או כנראה שהבקעה היא "ביתי" למרות שמזמן לא הייתי שם, ושוטטתי במקומות שונים בארץ. מה שבטוח שהתאנים ברמה לא נורמליות. גדולות, עסיסיות, וטעימות וגורמות לכאבי בטן.

עוד כחודש פלוס אני מסיים את הקורס אם נקח בחשבוך את החגים הרבים שבדרך, ובעובדה שאת החלק הקשה של הקורס סיימנו, הרי שבאמת לא נשאר הרבה. אני "מת" כבר לגמור פה עם האנשים "המגוחצים" ולחזור למערב הפרוע.

אני מקוה שבסביבות ה-20 לאוקטובר אצא לרגילה שבאמת אני זקוק לה. להיות איזה שבוע חופשי, את יודעת מה זה, לקום בסביבות 10.00, מבלי שמישהו יטרטר לי במוח השכמה, לישון שנת צהריים בריאה, ואולי אפילו לטייל יחף בלילה על שפת הים (אפילו עם נחלאית).

בקשר אליך, חדוה, אני מקוה שטוב לך, מה זה טוב? כפי שאת הגדרת את זה - מאוהבת. בקשר אלי, סה"כ טוב לי, למרות שאני לא מאוהב, למרות זאת אני מחפש אחת שתשיר לי "יש לי אהוב בסיירת...". כנראה שהבעיה אצלי שעד שלא אומרים לי שאוהבים אותי, גם אני לא אוהב.

כרגע מתנהל בביחן ערב-הווי, אבל לי אין דוקא מצב-רוח לשיר. לא יודע למה, סתם ככה, קורה לא? קודם התחילו להגדיר פה חברה מן המחלקה (לא נעים לספר אבל כנראה שבצבא השתניתי) שאול צאלח - נשמה אילמת... (לא ידוע).

יותר חדוה באמת אין לי מה לכתוב, לפחות את רואה שאני משתדל. רעיונות פילוסופיים וחכמות חיים משונות ודעות על הצבא והבריות עולים במוחי לעתים קרובות אך רק פעם ביובל אני מתבטא, הפעם האחרונה כנראה היתה בערב שישי כשנפגשתי אתך.

טוב פה אסיים

להתראות

משאול.

לרונית שלום!

קודם כל מה נשמע? אצלי בדרך כלל טוב, חוץ מזמנים מסויימים שאני "חוטף עצבים" מהצבא. אמנון יוצא מחר (יום ששי) לקורס. ואני נצלתי את ההזדמנות לכתוב לך כי שכחתי את הכתובת שלך. וזה לא פלא, את הצורה של הבית שלי כבר שכחתי. אני כבר חודש בבקעה מבלי לצאת הביתה. פשוט אי אפשר, יש הרבה עבודה, את המכתב הזה אני כותב ב-3.00 בלילה, רק בזמן כזה אני מתחיל להיות פנוי.

עכשיו חאמרי לי, מה שלום חמי? אני פה בבקעה עסוק עד השעות הקטנות של הלילה, משתזף פה כהוגן, סה"כ התרגלתי פה לחום ולשמש.

ב-14 ליוני אני יוצא לנופש בנתניה ומקוה לנצל את זה טוב, לאחר מכן אנחנו יוצאים לחודש וחצי אמונים ואצלנו אימונים זה... ולכן אנו מעדיפים עבודה מבצעית, לאחר האימונים עוד 3 חודשים אימונים במסגרת קורס מכי"ם, ולאחר מכן אני מלך למרות שבודאי אימונים יימשכו. טוב רונית, פה אסיים את המכתב העלוב הזה. אני רוצה עוד להתקלח, כי "אכלתי" בלילה זה כבר הרבה אבק, ואם יהיה חשק אולי אראה סרט.

שאל.

שאל תלמידי

זוכרת אני את שאל מיום בואו לבית-הספר. שש שנים לויתי אותו כמורה וכמחנכת.

ילד שקט היה, מקשיב, נבוך, ובעל אמביציה. מראשית צעדיו בבית הספר היה בין המצטיינים בכחחו.

הוא עשה כל עבודה בסדר, בדיוק וביסודיות. אף פעם לא הסתפק בספרי הלימוד. תמיד שאף להרחיב את ידיעותיו ע"י קריאה בספרי עזר, שהוריו לא חסכו ממנו. הוא הרבה לקרא ספרות יפה וספג ידע וסגנון, שתרמו לכשרו להביע את עצמו בכתיבה. חבוריו היו כחובים בשפה עשירה ובמקוריות.

למרות היותו בין המצטיינים לא גבה לבו והיה חבר טוב ומסור.

כל תפקיד שהוטל עליו מלא באחריות ובמסירות. הוא התייחס אל מוריו בנימוס וביראת כבוד. כזה היה מראשית דרכו בכחה א' ועד שנפרדתי ממנו בהיותו בין שתיים עשרה שנה.

מחברותיו וחבוריו הנאים נשארו בידי למען הראותם לדוגמה לתלמידים אחרים.

דמותו תשאר לנצח בלבי כתלמיד למופת.

פיוטה פלשנר

על שאול, כי איננו...

הנני מנמנם את שנת הצהריים, הטלפון מצלצל... משום מה נשמע קולו באזניי, הפעם, שונה מאשר תמיד. כרגיל הוא נשמע שמח, עליז, שובבני, ומעורר בי את הרצון למהר ולתפוס את האפרכסת כדי להאזין לקול העולה ובוקע מקרוב או מרחוק. אך הפעם הוא נשמע עצוב, רציני ואף בכיני... מנומנם, באי-רצון, אני פונה את אט לעבר המכשיר הזועק. אני משתהה קמעא... אולי יפסיק זעקתו וידום... אך לא! הוא ממשיך ביללתו וכאלו קורא: "הזדרז". אני מרים את האפרכסת דרוך לשמוע את הקול, ומעבר לקו נשמע קולו המוכר של ידידי, אך הפעם, הוא רועד בהשמעו:
"חשבתי לנכון... להודיע... אני מצטער... שאול נהרג... הלוייה תהיה ביום..."

האפרכסת נשמטת מידי, אני מזועזע, ראשי עלי סחרחר, לבי נצבט, עיניי מתערפלות... ומתוך הערפל עולה לפני דמותו של שאול תלמידי... לא ראיתיו כחייל, אך עתה, הוא נצבלפני בדמיוני, בחור איתן, פניו שזופות, עיניו נבונות... מתחת לאפו שפם שחרחר החוחם התבגרותו. גבר... חייל... מדי צה"ל צמודים אל גופו, נשקו על שכמו, והוא מפליג בסירת... יום יום... לילה לילה, לסייר ולהרחיק סכנה מישראל, אך לא מעצמו.

סכנה? כן, הוא ידע שהיא מלווה אותו בסיוריו, הוא חייך אליה, כי רצה בה, לבו הצעיר לחש לו, כי חייבים להיות כאלה שיסתכנו, ולכן התנדב לסירת.

הוא ראה בצבא יעוד, התכונן לעבור קורס קצינים ולאחריו לשרת בצבא קבע. הוא רצה לקשור גורלו בצה"ל ובבטחון ישראל. אך לא הרגיש ולא שער מה גורל מצפה לו בעתיד הקרוב...

שאל תלמידי, חייל? האמנם? הנה, נדמה, רק חמול שלשום ילד היה וישב על ספסל בית הספר, רציני לא לפי גילו, עיניו עוקבות אחר כל תנועות המורה וניד שפתיה, אזניו כרויות לשמוע כל מלה היוצאת מפיה, מוחו פועל במהירות ולבו נרגש, וכשהוא נהנה ממשמע אזניו או כשמחשבה עולה בו, הוא מביע זאת בחיוך קל על פניו.

הוא הקשיב וקלט, חשב, הרגיש והביע...
הוא הקשיב וקלט, היה ל"בור סיד שאינו מאבד טיפה". הוא לא הסתפק במה שהוגש לו. אלא רצה לדעת יותר ויותר...
הוא חשב, הרגיש והביע, אח מחשבותיו, רגשותיו הביע בכחה, אך יותר מזה בחבוריו.

נזכר אני באחד מאלה, היה זה ביום הזכוך לחללי צה"ל. לאחר שובו עם בני כתתו ומורתו מהתיחדות לזכרם של בני המושבה ליד אנדרטת הנופלים במלחמת העצמאות. הוא התיחד עם עצמו וכתב חבור. בדמיונו ראה אם שכולה, לבושת שחורים, יושבת ליד האנדרטה וממרת בבכי. לבו נכמר בקרבו, והוא נגש אליה לנחמה באמרו לה, כי גיבור היה בנה, וכי קרבנה לא היה לשוא...
ועתה נוספה אם שכולה, אמו הוא, ומי ינחמנה?

מאות רבות של תלמידים עברו תחת ידי בשנות עבודתי בהוראה כמורה, מחנך ומנהל. ולא פעם, ברגעים של התיחדות עם עצמי, הם עוברים לנגד עיני. מהם מעורפלים, שיקשה עלי לראות את תוי פניהם, מהם, באמצי את זכרוני, נראים בהירים וברורים, אך מהם זוהרים בצבעים עזים, בולטים, בלתי נשכחים...
ואני מחייך אל דמויות אלה מתוך ספוק ונחת רוח...
ביניהם היה שאול. עתה, בראותי את דמותו לנגד עיני, לא אוכל לחייך עוד, אלא להזיל דמעה...
צבי פלשנר.

לזכרו של שאול ז"ל

קשה הכתיבה על שאול, האם אפשר במילים להביע את רחשי
הלב? האם יש במילים דלות לתאר את דמותו... אך המציאות המרה
זועקת - שאול איננו!

אני רואה את דמותו ניצבת לפני עיניי - מבט עיניים גלוי,
מעורר אמון שופע טוב לב. על פניו חיוך צנוע, מביך, וביישני.
בכתה החמישית בבית הספר העממי נמנה בין תלמידי ועד לסיום בית
הספר ליוויתיו.

ידע שאול, להקשיב לדברים, להעמיק בתכנם. ידע להעלות
דמעה נסתרת, עת למדנו ספור או שיר נוגע ללב.
מוכן היה למלא כל שליחות ותפקיד שהוטל עליו. מעולם לא סרב,
לא התאונן. מעולם לא שמעתי מפיו את המילה: "קשה לי". קרה
ולא חש בטוב, ראיתי את פניו שלא כתמול שלשום. בקשתיו כי ילך
לביתו לנוח, - והוא בשלו - "מורתי הכל בסדר". בעל כח סבל
בלתי רגיל היה.

אהוב היה על חבריו. קרה ובכתה התעוררה איזו בעיה, מיד
היו באים אליו התלמידים להתייעץ עמו. והוא - בשקט האופייני לו,
היה מקשיב, מיעץ ומרגיע.

גם אני כמחנכת הכתה, ידעתי כי יש לי אל מי לפנות,
בכשרון מיוחד ידע לגשר בין המורים והתלמידים.

לא פעם נחנה עבודת סכום. שאול לא הכין עבודתו כדי
לצאת ידי חובה. "מכל מלמד השכלתי" אמרת חז"ל זו, היתה נר
לרגליו.

תמיד חיפש עוד ועוד, אולי יכול לדלות משהו נוסף
להעמקה והרחבת ידיעותיו.

תלמיד מעולה היה. לא פעם, עת עייפתי בבדיקת מבחני הכיתה,
לקחתי את עבודתו לקריאה - ועיפותי פגה כלא היתה.

ענוו מאד היה. עת קיבל תוצאות מבחניו, או תעודתו, לא
שכח להודות ועיניו אמרו לי תמיד. "האם את חושבת שבאמת מגיע
לי". שאול, לא היה מהמתלהבים לרגע, לאורך כל דרכו הקצרה המשיך
בדרכי המוסר שדבק בהם, תוך עקשנות ודבקות במטרה, ללא חת.
ראיתיו מידי פעם גם לאחר סיימו ביה"ס העממי, הוא שינה צורתו
החיצונית, והיה לגבר צעיר, כחילל - הרצינו פניו, חיוכו היה עצור
יותר, אך המבט הגלוי בעיניו, החום והכנות - המה לא השתנו.
גדולה מאד האבדה, קצרה היתה דרכו, ובתחילתה נדס. אך בזכרונינו
ישאר תמיד הנער האהוב אשר לא יישכח.

מורתו לשעבר

שרה מנדלסון.

לשאל!

אלוהים, את פרחינו היפים
אל גינתך אתה אוסף
וכשמלאכך במצוותך לקטפם עפים
את גורלינו המר אתה חושף.

אלוהים, למה מחבר יקר ונושם
נוחרו זכרונות מצבה ושם
למה צליל תבר יקר
נשמע אכזרי מתנכר וקר.

אלוהים, למה צעיר ועליו למות
למה שמו על מצבה כבר חרות
הכי קראו שמו שאל
אספתו אל חיקך כה בהול!?

גידי מסורי.

לשאל

האם אין משימה קשה יותר מאשר כתיבת דברים לזכרך?
האם הכרתיך מספיק? האם רשאי אדם לשפוט, לכתוב ולספר כאשר
חווייתו הם אלו של בן הטפש-עשרה ומסופרים הם בידי בחור שזה
עתה פסח על גיל זה?

לא כתבתי אליך מכתב מעודי. לא משום שלא יכולתי, גם
לא משום שלא רציתי, גם לא מפני שמעודי לא חשתי צורך בכך -
דברים חולפים על פנינו, מאורעות, רשמים אבל אנו לא מתעכבים על
כך משום שאין בנו התחושה להבין שדברים שמתרחשים לא יתרחשו עוד.

ואז פתאום משהו עוצרנו - מטלטלנו טלטלה עזה, מזעזע
אותנו עד למאד ואז כואבים את אותו כאב של דברים שהיו ולא
יהיו עוד. - אותם תחושות, מועקות רעיונות שלא הבענו שלא
אמרנו שבעצם גם לא עשינו.

מותך זעזע אותי, טלטל אותי. באותו יום ששמעתי את
הבשורה הרעה ראיתי את ראשך מציץ מתוך מכונית אחר מכונית,
ולו לחלקיק זמן (אותה שאיפה, אשליה - של אי רצון לאחד דברים).

החוויה הראשונה שזכורה לי ממך דוקא מכאיבה. יום אחד
בחוזרנו מהתנועה, כשאני הייתי עדיין ילדון, הכיית אותי בכל
הירידה של רח' נורדוי, כעסתי נורא ואם אינני טועה התפרצתי
בדמעות ונשבעתי אז שיותר זה לא יקרה, שיותר לא יכוני -
ולמחרת אימתי עליך שאם תחזור על המעשה אשיב מלחמה שעה ואז
לפתע - הקרבנו זה אל זה, אולם אתה מעולם לא נחת לי להתקרב
יותר - למרות שרציתי. בשלב מסויים התקרבתי אליך מיוזמתי אני,
אבל באיזה שהוא מקום נעצרתי, דרכתני במקום.

...חפרת והפכת את קירות כחתנו לכברה והיינו צריכים לעמוד לסייד, לטייח, להדביק לסחוב קרשים בנגריה משום שמהפינה הימנית האחורית בכתה יצאה מהומה רעש וחורבן. לא אשכח איך הזמנת את המורה לפיסיקה שהיה אז בשנתו הראשונה כמורה לשחק "מונופול" בכתה ואז הוא פנה ואמר: "אתה רוצה לצאת מהכתה" ואז ענית: "לא" ואז המורה השיב: "תצא בלי רצון".

...נפרדו דרכנו. אתה גמרת שמינית ואני המשכתי לאוניברסיטה. נפגשנו בנס-ציונה בחופשותיך והחלפנו מלים על תוכניותנו ההדדיות. התגבשה בך תוכנית לעתיד, שוב לא היית אותו "מרדן" שעחידו נראה לפי דבריו לא בטוח לא מחוכנן.

צהרי שבת אחת עברת בשכונתי בנסיעה איטית כשראשך מציץ מחוץ לחלון ואתה עוקב במבטיך אחר סיבובו של הגלגל הקדמי, היית מל כך שקוע עד כי לא הרגשת כלל כי קראתי לך אלא לאחד שיצאתי ורדפתי אחריך כדי לעוצרך. עצרת והסמקת, חייכת אותו חיוך אופייני המשוך במידה מסוימת הצידה ומלמלת כמה מלות התנצלות. צר לי עד מאד על כי לא מלאת אחר תוכניותיך ההפסד כולו

שלנו.

ש ל ך

גידי.

שאל הגבור

הכרתי אותך באותו טיול
במסגרת ביה"ס התיכון אל
הצפון הקר. היית תלמיד
בכחה נמוכה ממני, צעיר
ממני בשנה. ידעת זאת,
ידעתי זאת גם אני, וידעו
כל הסובבים אותנו - מצאת
מקומך בין הגדולים והגדולות
ממך. אומר ולא אבוש - למרות
גילך הצעיר הרגישו רבים
מאיטנו שהנך עולה עליהם
וקבלנו אותך אלינו - לשיחה,
לבדור, ולשהיה ארוכה ונעימה
בצותא.

הייתי תמיד עליז, תמיד מספר, אומר ומגיד. כולם הקשיבו
לך, כמעט לאף אחד לא היה מה לחדש לאחר דבריך.

היית מלא מרץ וחדות חיים. הושטת לבנות "הגדולות" יד
לעזרה בטפוס הרים תלולים. הצטלמנו על פסגת הארבל... היית נער
מבין, חכם, מעניין וחביב.

מצאנו עניין להמשך הקשר גם לאחר אותו מסע בהרים. היה זה
קשר חביב ומעניין והיתה בו מדה לא קטנה של מסירות.

לא פעם פנו אלי ידידים ותמהו "הרי הוא זה צעיר, הוא צעיר
ממך..."

רק מי שהכיר אותך, גבור, הכיר אותך ממש, היה מוצא מענה
לתמיהה מסוג זה.

היית אדם. היית אישיות מעניינת וחביבה. עברי ימים,
חודשים ומעט שנים והנסיבות הרחיקו מעט. אך בכל פגישה מקרית
מחודשת, לאחר תקופה, תמיד היה לך מה להשמיע וכה מעוניין לשמוע.
מה חדש? מה נשמע? ואיך בכלל? על עצמך כמעט ולא ספרת, היית מהורהר
ושקט.

ידעתי שאול הגבור - עלית על בני גיך, עלית על גדולים
מך - היית גדול!

לפני זמן לא ארוך פגשתיך שוב. נגשת, חייכת כחמיד ושוב
שאלת - מה נשמע? איך הלמודים? היית במדים, מעט מאובק, קצת פרוע,
עייף אך לרגע לא מתלונן.

ידעתי שרותך הצבאי הקשה - הרי בזאת רצית תמיד.
יום שלאחר חג הפסח - ידעו בני משפחתי מה נכבד ויקר היית
בעיני ומצאו לנכון להזעיקני ממקום עבודתי, בשמעם השבר הנורא.
נפלת... האמנם נכון הוא, גבור?

כל מכריך, ידידיך ומיודעיך עומדים דם, משתהים, לא מסוגלים
להאמין שאתה, הגבור שאול איננו?!

הורים יקרים ואוהבים לך ומה איום ונורא אסונם.
ידעתי אין נחומים, אין מלים.
נזכור אותך לעד, נשאף לדמות ולהיות קרובים למה שהיית - ואיך זו
הבטחה כי הרי אי אפשר שיהיה אחרת!!!

מכירה

יפה אפלבויס.

מה אפשר להגיד על חבר טוב שנפל בטרם עת. בטרם מלאו לו
22 אביבים. על בחור שאהב לצחוק, שאהב לבלות ולהנות, שאהב את
חבריו והיה להם לידיד נאמן.

המום הייתי כשקבלתי את הידיעה על נפילתך. דמעות עמדו
בעיניי כאשר נפל מבטי על מודעות האבל. כואבים אנו את או בדנך
ומתקשים להשלים עם המציאות, רוחך כמו מרחפת בינינו.
הרגעים שבילינו יחד והם רבים, חולפים לנגד עינינו.
הטיולים והמסיבות כאילו רק אתמול היו.

שאל פרר (צ'יקו).

פה מתוח, זויות עיניים יוקדות, ורידים שטופי-דם, המון
נכונות שהתמצתה במעשים, בשעות קטנות של ענוי עולם, עשה האיש -
המון שקט נפשי.

... וכשהתכרבל במעיל והתכנס בתוך עצמו, בימים של סגריר
וכפור כל כך קשה היה להשיגו - בתוכו שחקו ולחמו להן עצבות מה
ושמחת חיים חבויה.

... בלעדיו - חסרים אנו פנות, אבדנו קנה - מדה של ענוי
עולם, אצבעותינו פסוקות לרוחה ממתונות לשלו. שאל - לא השלים
את תמצית בריאתו - שאל אהב אותך אבל, הוא כל כך רצה, לכך
זכרי לו בת ציון והיי חבוקה בזרועות נשמתו.

סגן גבי מ"מ.

היינו ביחד תקופה די ארוכה, שמונה חודשים. האמת היא שתמיד רצייתי לדעת עליך הרבה יותר, אבל תמיד היית כזה שקט כמו השקט, כאשר שאלו אותי "איך צאלח"? תמיד ענייתי: "שקט וטוב", לא ידעתי לספר עוד והצטערתי, אך בעצם שתי מילים אלה מכילות בתוכן כל כך הרבה, זה שהיית ה"חבר" במחלקה, הרי גם בלעדי המבחנים הסוציאומטריים של אורי ידעתי מי אתה, שמע, אני יודע שזה לא מוצא חן בעיניך מה שאני כותב כעת, כי הרי תמיד היית כזה צנוע, ומה שעשית אנחנו יודעים שלא בשביל לחפש כבוד או משהו כגון זה, אבל אני בכל זאת כותב כדי שגם האחרים ידעו, כן, שידעו ויזכרו.

חיכיתי שתגמור את קורס המכי"ם כדי שנוכל להיות חברים כמו כולם בלי הדיסטנס הגס הזה, אני אוכל לחבק אותך וללכת אתך, ואתה תקרא לי בשמי.

אך איך אוכל לחבק אותך כעת ואתה כה רחוק, איני יודע אף היכן אתה נמצא.

היה לך חוש הומור מיוחד במינו, אי אפשר היה לכעוס עליך, אני זוכר כאשר חזרנו מתירגול פשיטה ואני הענשתי חייל על כי קטף ואכל אבטיח תוך כדי הליכה אל היעד, ומה אתה אמרת? זוכר? ובכן אני עדיין זוכר את המילים: "המפקד, היית צריך לומר להם לשמור את הגרעינים" מה יכולתי לעשות? לכעוס? ודאי שלא, איך אפשר? חיכתי.

היה לך כח רצון בלתי רגיל, זוכר אני כאשר נאמר לך שאתה לא יוצא למסע ברמת הגולן, נגשת אלי ושאלת אותי: "מדוע אתם רוצים לדפוק אותי, אני יכול ללכת". ואנחנו במה הרענו לך, הרי היה אצלך חשש לשבר הליכה, רצינו שתנוח, שתבריא, אך כך זה פגע שכולם הולכים ורק אתה נשאר.

שאל, כן "שאל", תמיד קראתי לך "צאלח" וכולם קראו

לך כך, אך כעת אני קורא לך שאל, מוזר.

ישנו קטע יפה בשיר על הכותל: "יש אנשים עם לב של אבן,

יש אבנים עם לב אדם" אך אצלך יש לב של זהב, שכולו אהבה, אהבת

את כולם, את החברים את החיילים. אך... לא אשכח את החיוך הסמוי

והתמידי הזה.

כמה חבל, איזה חיים, איזה עולם, חתיכת עו פרת קטנה.

סמל אבי אפרתי

שהיה מ"כ של שאל.

עם לסתו ללא שוב

והבשורה, בשורת איוב המחרידה הועברה אלינו באחד מהלילות האפרוריים בעזה, עת היינו רחוקים - רחוקים. תחילה לא הבנו משמעותן האיומה של המלים, רק שתי מילים - שאול נהרג... אבל איזה כוח אכזרי סמוך בשתי מילים גורליות אלו, כוח המחשיך את העולם, מכאיב כל-כך ולוחץ את הלב אשר צר מלהכיל... האמנם?

ופתאום חושך, ערפל של רגשות וזכרונות המשמשים בערבוביה, עד אשר ההכרה משחלטת, חודרת... וכבר הכל בחזקת עבר! הפנים המוכרות כל-כך לא ייראו עוד, ואת מקום הדמות החיה, הערה והתוססת כל-כך יתפוש מעכשיו רק שם, זכר ותמונה דוממת, אלמת... הן רק אתמול ראיתין נצב לנגד עיניי כשהחיוך המלבב, המרגיע שפוך על פניך. חיוך של טוב-לב, ארשת נעימת סבר, זריזות ידיים מפתיעה, אך מעל הכל - אישיות מצודדת, קונה, שעל הכל חביבה היא!

שואל הפך למעיך מושג בפלוגה, מושג לצניעות וענווה שכמותם לא ידענו, פשוט לא בנמצא. החבר'ה היו מקניטים בחיבה: "אהה, אחד מל"ו הצדיקים", או בפשטות אופיינית: "דחילק, תפסיק להיות טוב כל-כך...". אך מאידך ידעו אל-נכון כי בכך גדולתו.

ומהיכן שאב כל אותה נכונות ורצון לעזור תמיד? היינו משתאים. ואיך אפשר שלא לזכור אותו לילה בבירנית מקפיאת העצמות עת החבר'ה חזרו לפנות בקר רדומים וקפואים, ופתאום שאול ער, שופע מרץ מלא פעילות ונכון לעזרה... הראיתם כזאת??? וכשרק אמרנו, רק העזנו... "עזבו שטויות! למה לא לעזור אם אפשר"??? וזוכרת אני מילותיו אלו התלויות ועומדות כנגד עיני.

ושוב מתמרד הלב בכל כוחו! וגם כוח הדמיון אינו מרפה
מהזכרון שזה עתה גז, וממשיך לטוות חלום כאלו לא קרה דבר. כי
אלולא כן, מדוע שומעת אני את קולך השקט, הרגוע, נימת דבורך הרכה,
המשרה נעם סביב ???...

לא - לא... אינך הולך ומתרחק, לעד אתה עמנו! עמוק וחדור
לב כלנו, - חבריך לפלוגה!

דפנה עדיפז
הפקידה הפלוגתית.

שאל!

שעה שעתיים, יום חודש וכבר שלושה חודשים עברו. אלה
החיים ממשיכים את חיים. ממשיכים לנוע, לרוץ, לנשום ולשתוק.
והמתים, עמוק באדמה קבורים.

לא רבים זוכרים ועם חלוף הזמן מעטים הם הזוכרים. אך
לקרובים כל רגע מרגעיהם האחרונים חקוק היטב במעמקי ליבותיהם.
כל שחוק, כל חיוך מתוק, כל בגד, כל קצה זקנקן אדמדם בין יומיים
או שלושה וכל בדל סיגריה שהחליף בעלים.

רק קליע אחד, רק קליע בודד אחד סתם את הגולל על החיים
היפים כל כך, על מרץ, על רצון על שאיפות וחלילה לא על שאיפות
שהיו נשגבות, לא על ברק המונים שכבה במהרה, אלא על אחד שחי בנינוח
שחילק כל אשר לו עמנו. שרצה, שהשקיע שהתאמץ בכל מאודו לעשות
את הטוב והנכון.

לכן הוא עוד חי בנינו, לכל אשר נלך ימצא עמנו, וגם אם
נפרד ועוד לא נשאר חבילה הדוקה אחת, ישא כל אחד מאיתנו את זכרו
לעולם ועד.

עוזי קרן.

מפי חבר

הכרתי את שאול בטירונות, ויחד עברנו קורס צניחה. החברה חבבו אותו מאד. הוא היה, כמו שאומרים, חייל טוב, ואני מתכוון בעקר מנקודת מבטם של החיילים, אם כי גם עם הסגל הסתדר היטב. הוא לא נהג ל"עשות רוח", ובדיחות ש"יצאו" לו כבדרך אגב, היו די טובות כדי ל"גלגל" את החברה ולהפיח בהם מצב רוח טוב, גם כשהמורל הכללי לא היה בשיא.

באימוני סחיבת אלונקות הוא היה בן זוגי הקבוע. היו אלה אימונים מפרכים, אך עם שאול זה היה פשוט יותר וקל יותר. זאת משום שלא נהג ל"קטר" כפי שעשו חבריה אחרים וזה היה מספיק כדי להפוך את האימון הקשה לקל יותר, עד כמה שזה אפשרי.

מה שבלט באישיותו היה הבטחון שנטע אצל האחרים, שהוא ידע תמיד מה לעשות. הוא לא דבר או התרברב, אך זו הייתה ההרגשה של אלה שעבדו במחיצתו.

שאול ידע תמיד כיצד להחליץ מכל מצב, ידע תמיד מה לבצע וכיצד. זאת יכלתי לקבוע בבטחון למרות שלא הכרתי את שאול המפקד, אלא את שאול החייל מן השורה. אמנם קטן ושקט ונחבא אל הכלים, אבל ניתן לסמוך עליו. לכן סרבת להאמין למה שקרה, לא רק משום שקשה לעכל מותו של חבר, אלא משום שזה היה שאול.

חבצלת.

ירושלים, 5.10.72

המכתב שהגיע אלי נפתח כך: "...עומדים להוציא חוברת לזכרו"..."
"אם יש באפשרותך"..." "קווים לזכרו"..." "נודה מאד".

הרשו לי - אני מבקש לא כאדם זקן שראה ועבר, לא כציניקן
וניהיליסט בן הדור החדש, אלא כאדם צעיר, שרוצה במחילה לנשום
ולנגוס בחיים האלה.

הרשו לי להיות תקיף וכועס, וכואב, על אף שמילה זאת
סנטימנטלית בעיקרה.

מה קורה לאדם כשמישהו מוכר לו מאד נהרג? הלם, צער,
זכרונות, לפעמים כעס על כך שמערכת זאת חוזרת על עצמה שוב ושוב.

שאלו, אתם ואני לא בני דור תש"ח - תשי"ז - תשכ"ז,
אנחנו דור אחרי מלחמות גדולות, דור של אולי מלחמה אחרי המלחמה.
כמה אנשים קרובים הכיר שאלו שנפלו באי שמיים שכוחי אל שמשמעותם
עומדת רק לחבריו, כמו שהשם "ברושי-פצאל", אינו שם נבוב לנו.

כמה פעמים קרוב אדם לעצמו, מתי אם בכלל הוא חושב שזה
עלול לקרות גם לו? לפני הצבא או בגיוס? אולי כשעמד והסביר
בשקט האופייני את בעייתו להתגייס ליחידה - וע"מ לסדר לו זאת
פנינו למפקדי בסיס הקליטה.

היתה לו "בעיה" לשאול - קבא"כ גבוה.

מתי אדם קרוב לעצמו אם לא בלילות ארוכים גשומים או לוחטים
של מארב אינסופי, בצפון או בבקעה, או אולי במסע הלקוח בצורתו
מלחמה של דנטה, או אולי בשעת שקיעה יפה על הרי מואב-אדום.
לעולם לא מודים בכך. צד זה שלך, נשאר תמיד לעצמך, נחשף פה
ושם למישהו קרוב, ואף פעם לא הכל.

אולי הוא עם עצמו במירדף בשעת טיפוס סוחט והוא עולה
ברצון ברזל ובשקט מבלי לדעת לקראת מה הוא הולך. או אולי ב"ביצוע"
לילי, שם חושיו דרוכים ועיניו גדולות - מנסות לראות, והוא לבד
עם חבריו הבודדים מסביבו.

מה טוב לאדם שאינו יודע את קיום המגבלות למלים, טוב
להאמין ש"הזדעזעתי", "כאבתי" הם מלים בעלות משמעות. האומר
מתכוון לאמת בדבר; אך מה משמעות לכך במילים, במיוחד המלים
הכתובות, האלמוניות והקרות, על כן מה משמעות לומר: "משהו נורא
חוזר וקורה לדור הצעיר בזמן היותו בצבא".

דרך אחת יש - אולי - לספר על עצמך, מה אתה ביחס
לכל זה, ואז - אולי - ישמע אחרת.

אני ברחתי, מעצמי ומכל מה שהיה מציא אותי עד לזוועה.
מהפגישה בתחנת הרכבת עם יונתן, חייל בפלוגה, חייתי לקראתו ולא
הבנתי מדוע הבחור רציני. (כל השבוע לפני כן הייתי בנסיבות שלא
אפשרו לי לדעת מה קרה) שאלתי בנוסח ישן של "מה העניינים?" הוא
סיפר את הכל.

נזכרתי אז בפעם הראשונה שמישהו קרוב הצטרף למסדר
הנופלים, כעסתי כעס ילדותי על שהמכונניות נוסעות ברחוב, אח"כ
נעשים קרים יותר ויותר, מנגנון ההגנה בונה כתלי-כתלים של חומות
בפני עצמך, בפני כל הנורמלי שיתפרץ - החולשה. אתה חייב להישאר
חזק. ושוב, כשמתאזרחים קני המידה חוזרים להיות אחריים.

אחרי דבריו בא אותו כעס ילדותי, במובן של חמים ואמיתי.
המכונניות שנוסעות, אבל משהו כאן לא בסדר. בן אדם, אמור להם
שמישהו שהיית איתו מיומו הראשון בצבא, אדם צעיר, פתוח, קולט,
ורק התחיל - אינו קיים. לכל הרוחות עצרו רגע!

וצעקה אלמת זאת נבלעת בפנים, בחירוק שן ובהוספת חריץ

נוסף על לוח נסתר של כל המכוער והכואב.

ואז בורחים ושוכחים, שוקעים לתוך כל מה שמסביב, שלא טרח
לכפוף ראשו ולו לשניה אחת.

יש משהו שמקיים את הדברים ומחזיר אותם מהבריחה הנצחית שאנו
נמצאים בה, כשאתה קולט דבר יפה, תמונה ש"תופסת" אותך, מנגינה
שמעוררת את "המשהו" הזה, דוקא אז בברק מחשבה פתאום זה מופיע איש
מלבדך לא יבין מדוע המבט נתקע בחלל לפנים, והזמן נעצר לכאורה, לא
יבינו גם מדוע דווקא ברגע זה; ובעצם במה אתה נזכר, חולמני אומלל.
אף פעם לא תסביר למה באותו רגע היה שאול החייל החדש מול העיניים,
או אולי יהיה זה ברמת-הגולן, או במדורה על חוף הכנרת, לעולם לא
תוכל להבהיר מדוע בפאב אנגלי נזכרת דווקא בו.

ובכח לא מוסבר אתה מחזיר עצמך למה שמסביב, מחייך אם
צריך, ומניע את גלגל הזמן קדימה, תחילה קצת חורק ואח"כ המכונה עובדת
משומנת היטב והזמן זורם עד לרגע הבא שידמה לך כי שוב נעצר.
כך זה חוזר ומופיע, הולך ונעלם; כמו היה זה מצבת זכרון -
החיה ביותר שקיימת לו לאדם.

יורם.

לונדון, 4.4.72

למשפחת עזאט שלום רב!

בעת היותי כאן בלונדון, קבלתי היום מכתב מאת רעייתי נעימה ובו הבשורה המחרידה שבנכם שאול איננו עוד בין החיים... לא האמנתי למראה עיני וכאשר מוחי קלט את בשורת איוב זו לא יכולתי לעצור את דמעותי ובכיתי כילד קטן. כי שאול ז"ל, חברו הטוב של בננו אמנון היה בא לעיתים מזומנות אל ביתנו והוא התחבב עלינו בשל תכונותיו האישיות החיוביות, השקט הנפשי שלו, מוחו המבריק - ויחד עם זה ענוו, אינו מתהדר ולא מתפאר ותאמינו לי שהיתה לו זכות מלאה לכך!

אין נחמה כאשר אסון כה נוראי צועד ברגליים הרסניות ודורסניות לתוך בית-הורים, כי אין כאב גדול מהכאב המזעזע כאשר אב צריך להגיד קדיש אחר בנו.

ידיי אינן מסוגלות להעלות את המילים הנכונות כי נפשי וידי רוטטת, אך לא יכולתי - לשמוע בשורה איומה זו - שלא לשאול: למה? מדוע? האם אין אלוהים בשמיים?

קבלו נא, הורי שאול היקרים, את שורותי אלה הכתובות תוך דמעות וזעזוע נפשי עמוק, כביטוי של כאב אשר הנני כואב יחד אתכם...

מי יתן ויהיה לכם הכח הנפשי הגדול, לעמוד בכך.

שלכם

יוסף שפירא.

לשואל צלח שלושים לנפלו

עדיין ממאן הלב להאמין כי אתה שואל היקר - בצעירים אינך עוד. הן זמן קצר בלבד מפריד בין אותם הימים במ הרגלנו לראותך בכל חופשה - ולו הקצרה ביותר - לביך אותו היום המר בו נגדעו חייך הצעירים עשירי-התכניות והתקוות. עלם-חמודות פקח ושנון היית שואל יקירנו! בעל-נמוסים למופת ביחסך למבוגרים - דבר נדיר בימינו - הצטיינת בלימודיך וגישתך בוגרת היתה לכל הסובב אותך, בראש להוריך היקרים אשר תמיד הבינו לרוחך ואשר להם הקדשת את מלא האהבה ותשומת-הלב, ולידידיך אשר אהבוך מאד, הפגנת יחס-חם ומסירות-נאמנה, כאשר התגייסת לצבא אדיר היה חפצך לשרת את מולדתך, מתוך דבקות למטרה ובצורה המועילה ביותר, ואכן עשית כל מאמץ בכדי להתקבל לחיל-הקשה ביותר, ולו הקדשת את כוחותיך הרעננים, גם צל של חשש לא העיב אז את אושרך ולא שמענוך אף-פעם מתאונן: קשה או דבר דומה... בלהט נעורייך שרתח ובמסירות אין גבול, וכך נהגת עד לאותו יום גורלי אשר שם קץ לחייך ואתה עדיין כה צעיר! אנו ידידיך אהבנוך מאד וידענו כי נחנת בסגולות יקרות ונדירות, אך לא אפשרת לנו לחלק לך מחמאה כל שהיא גם אם היית מאד ראוי לה כי מאד צנוע וענו היית. אך בטוחים היינו כי בבוא העת תוכיח עצמך ותפעל גדולות, אך הגורל רצה אחרת... במה ננחם את הוריך ואחותך היקרים והאוהבים? הן אתה היית משוש נפשם וגאוותם וכאשר הלכת חשך עולמם... אך אל להם לשכוח כי מותך לא היה לשוא! וזאת נזכור גם אנו.

חביבה סילגי.

דמותו של שאול עולה תמיד בזכרוני כשהיא מלווה אבק של מסתורין וחדידה. עוד מימי תנועת הנוער העליזים, כשהחבר'ה היו רוקדים ומשתוללים, או מסתודדים בזוגות, היתה עיני צדה אותו לעתים, כשהוא מתבונן בהם בעין משקיף מהצד, כאלו מבוגר יותר, כאלו נמצא בספירה אחת, לפחות, מעליהם. יתכן שזו רק הרגשה, והיא חסרת בסיס מציאותי, שכן נזדמן לי לפגוש גם בשאול העליז, המשתחף בהשתוללות הכללית, אך אינני זוכרת פעמים רבות כאלה, בד"כ היה קצת מסוגר, קצת מבודד, כאחד שלא שייך לחבורה.

החברה חבבו אותו, אולי משום שהיה טיפוס נוח ולא אהב להתבלט, ומשום שניחן בחוש הומור מיוחד, שבזכותו "התגלגלנו" לא פעם מצחוק. גם הבנות נחנו עינן בו לעתים, אולי דוקא משום מסתוריות-מה שבו, אך יחד עם זאת, ולמרות שהיה די מעורה ב"ענינים", היתה הרגשה אצל רבים, ששאול, משום מה, שייך לספירה כלשהיא מעל. בבית הספר התיכון היתה מהלכת "אגדת שאול". ספרו שהוא אנטי טיפוס ה"דגרן", שהוא בכלל לא "יושב", בקושי מכין שעורים, ובכלל... זה תלמיד זה? אך בסופו של דבר מגיע להשגים שפשוט הדהימו את החבר'ה והמורים בכללם, משום שכל דמיון ביניהם ובין מה שהושקע ע"י שאול, היה מקרי בהחלט...

קרה, שמספר ימים לא הופיע שאול בבית הספר, יום אחד פגשתי על אופניו, שאלתי - שאול, מה קרה? היכן הסתתרת כל הימים? והתשובה - היה תקר באופניים...

שאול לא נהג לשוחח על תכניותיו לעתיד, כששאלתי באחת משיחותינו, אם הוא מתכוון להמשיך ללמוד לאחר השרות הצבאי, ענה לי, שדייה לצרה בשעתה. וזו אכן, צרה צרורה, שהרי הכרתי את יחסי שאול - ספסל הלמודים...

זמן קצר לפני האסון ספר לי, שהוא מתעתד לצאת לקורס קצינים. הרעיון, כך נראה לי, לא קסם לו במיוחד אך כיון שכך

הוחלט - הוא התכוון לעשות זאת. תארתי לי, שהוא יסיים את הקורס בהצלחה ובלא קשיים מיוחדים, לא מבצע כקורס קצינים יהווה לגביו מכשול, אולם הזמן למרבה הכאב, לא יוכל לאמת את הרגשתי.

חבצלת.

פגשתי חברים על הדרך - חיילים, הם מאד של שאול. שאמרנו כלנו שיש לנו מה להגיד, שאנחנו רוצים לכתב ולספר וידענו שזה לספר לאמא, לאבא, לאחות שהם מאד צריכים שיהיה להם כתוב, שגם כשהחברים לא יהיו אתם אז ידעו שהחברים מספרים, ופחדנו פתאום שהכתוב לא יהיה אמיתי, לא יהיה ממצה - ואנחנו כלנו עוד שקועים - כי לא פחת לנו הכאב וכלנו מאד מתגעגעים.

ולספר שאח שאול שלנו אהבנו ולספר שהיה כל-כך אמיתי שלא עוד פגשתי הרבה שהיו לי כאלה, שידע להיות ידיד של אמת לקרובים לו.

והלכנו לצבא - והוא כל-כך ידע שהוא מכרח שיהיה לו קשה ואמת שדרש מעצמו הרבה הרבה, ופתאום הרגיש שהאמונים שהיו כל-כך מפרכים הפכוהו ללוחם וידע למצוא ספוק גם בכך. שאם כך "נגזר" הרי ש... "מרגיש טוב - ואוכל גשם, שוכבים לנו בבוץ בגשם, באדישות - כאלו, ונהנים מכך".

(וכשבצבא, ורחוקים אז יש פתאום חופשות שנפגשים ומספרים ולפעמים גם מכתבים של דרישות שלום קצרות).

ואהב את הבקעה בה שהה פרק זמן נכר משרותו הצבאי.

חדוה.

הורים יקרים!

סאלח בנכם היה מלוחמי הבקעה, הכרתיו אישיה בתקופה
בה הדריך חיילים צעירים ממנו.

הוא התבלט במנהיגותו, בשקט שלו ובבטחונו העצמי,
חייליו נשמעו לו ברצון, בהכירם בו כמפקד וחבר.

בשדה הצטיין בתפיסתו והגיון מחשבתו.
רציתי להכשירו כקצין ביחידה, ולראותו כמפקד בגדוד.
עם הלקחו מאתנו אבד לצ.ה.ל. חייל ומפקד צעיר לדוגמא.

סלע מנחם, סא"ל

מג"ד

צבא הגנה לישראל

המטה הכללי

10/4/72

אל
מל"פ צלמ"ח

הכלו נא לי. להלגל"ו ב"ט אב יאב"ט כה"ק
 מ"מ לאור צ"ל. ר"ט לאור א"ל י"ג ו"א
 תפ"דו ב"נ"ג הי"פן ב"מ ה' ס"ז א"ל א"ו י"ט
 ת"ש. לאור ז"ל ל"ג ב"ח"ג"ו. הוא היה ח"ל
 מ"צ"ו א"ח"מ מ"צ"ה א"ב"ר א"פ"כ. לאור היה א"ח"מ
 א"ל מ"פ"ד"ו ו"כ"ל מ"י ל"ה"י"ו. ח"כ"ו א"ל א"ח"מ ז"ל
 ה"י"ו ק"ד"ל ו"ר"צ"ו ב"א"ו"ו ב"ג"א"ו
 ו"ה"י ז"כ"ו ב"ל"ק.

סגן אלוף מנחם מנכ"ל

2146

כמאטנו בכדורגל הכרתי את שאול זייל כנער מסור,
נבון ואחראי שהקדיש את זמנו ומרצו לאשר עשה בכל
לבו ובגישתו הרצינית סחף אחריו גם את חבריו.

כאשר התמנה לראש קבוצת הנוער היתה לי - בעת
המשחקים, בעמדי מעבר לקו - הרגשה טובה כי נער
אשר ניחון בכשר מנהיגות ואחריות דואג למלוי
הוראותי בתוך שדה המשחק.

צר לי על הצעיר אשר יצא ולא חזר. דמותו לא
תמוש מאתנו.

דניאל זייל

בר-כוכבא בן-גרא

4 באוגוסט, 1972

ס ק צ י ת כ ד ו ר ג ל נ ס - צ י ו נ ה

נס-ציונה, 27.7.72

לכבוד
מספ. זאלח צאט

מספחה יקרה,

הרינו להודיעכם שסצאנו כחובה להנציח את בנכם
שאול ז"ל, ע"י הקמת קבוצת ילדים בכדורגל ע"ש
בנכם היקר שאול ז"ל.
הקבוצה תשחק במסגרת ההתאחדות לכדורגל, בליגת
ילדים, שנתונים 61/62, הקבוצה תקרא:
ס. כ. "שאול" נס-ציונה.

בכבוד רב,

משה ורניק
מוזכיר

סקצית כדורגל
נס-ציונה

המועצה המקומית נס-ציונה

בתשובה נא להזכיר
838/1-70
מס.

נס-ציונה, כ"ו ניסן תשל"ב
10.4.1972

טלפון: 943-191-2
טלפון: 955184, 955185, 955283

לכבוד
מרים ועזם צאלח
נס-ציונה

גברת ואדון נכבדים,

מוכים בתדהמה ושרויים באבל כבד עמדו חברי המועצה דום לזכרו הברוך של בנכם שאו ל ז"ל אשר נפל חלל במילוי תפקידו למען המולדת.

חברי המועצה הביעו בישיבה מיוחדת את השתתפותם בצערכם העמוק והיגון הכבד שפקד את משפחתכם.

שאל היה דוגמא למופת לכל הנוער הנס-ציונה והישראלי הן בהליכותיו הצנועות והן בפעילותו בספורט ומעל הכל הצטיין בעדינות נפש וגישה תרבותית נדירה.

כואב הלב על אובדן בן יקר כזה ואבוי על דאבדין ולא משתכחין.

יהי רצון וחמצאו נחמה בכתכם שולה ולא תוסיפו דאבה עוד.

בכל הכבוד,

י. שמיד
י. שמיד
ראש המועצה

לזכרו של תלמיד וידיד

האסון שבא על משפחת צלה, הוסיף בוגר מבית ספרנו לרשימה הארוכה של הנופלים במאבק על קיומנו.

אישית אבדתי תלמיד טוב וחבר. לא פעם הזדמן לי לשוחח אתו בעת היותו תלמיד, מחוץ לשעורים ובהיותו חייל, כשהיה מגיע לחופשה קצרה, תמיד התרשמתי מרצינותו ומבגרותו.

כדרכם של מבוגרים בעלי אחריות, נהג שאול תמיד לתבוע מעצמו ושלל את הדרך הקלה של טענות אל מבוגרים ואל ממונים עליו.

למרות גילו הצעיר היה אפיו מגובש, דעותיו מוצקות והחלטותיו חדות וברורות.

הוא היה נוהג להקשיב, לעתים בהערכה ואפילו בחיבה לדעות של אחרים, אבל תמיד היה מחליט לבד.

שאול היה התלמיד היחידי בבית ספרנו "שהשאיר את עצמו כהה" אנו, המורים הערכנו חיובית את השגיו ולא היה כל ויכוח ביחס לזכותו של תלמיד למעלה מ"טוב" בציוניו ל"עלות", אבל הוא בשלו: הוא רצה ל"העמיק" ועל אפינו וחמתנו נאלצנו לכבד את החלטתו.

האחריות האישית הרבה ואפיו החזק, הובילו אותו להחלטה להתנדב ליחידה קרבית מובחרת. לפי עדות מפקדיו ביצע את המוטל עליו על הצד הטוב ביותר. זה היה הצד האחד שבו.

אולם, שאול, הצעיר בגילו והמבוגר בשכלו ובנפשו, היה גם טוב לב וחביב ביותר עם ידידיו. בזמן שרותו הצבאי התכתב עם הנערות העדינות ביותר מבנות כחתו לשעבר והיה אצלן בן בית רצוי. הוא בז למלל ריק וסלסולי לשון מחניפים היו רחוקים ממנו. במקום זאת גלגל מן הלב אל הכתב "גסויות" דקות שנועדו אולי ל"הסתיר" את הנפש העדינה, אבל הגברית.

בבית ספרנו נזכור תמיד את שאל, נאהב

אותו וננציח שמו ככל שנוכל.

מאיר קליין

בית ספר תיכון נס-ציונה

אמיר גלבע / ואחי שותק

אָו הַתְּרַתִּי אֶת הַצְּרוּר
וְהוֹצֵאתִי חֶפְצָיו, זָכַר אַחַר זָכַר.
הַיָּדָד, אָחִי, אָחִי הַגִּבּוֹר,
הִנֵּה מְצֵאתִי אוֹתוֹתֶיךָ!
הַיָּדָד, אָחִי, אָחִי הַגִּבּוֹר,
אֲשִׁיר גְּאוֹה לְשִׁמְךָ!

וְאָחִי שׁוֹתֵק.

וְאָחִי שׁוֹתֵק.

וְדַמוֹ מִן הָאֲדָמָה זוֹעֵק.

אָחִי חוֹר מִן הַשָּׂדֶה
בְּבִגְדֵי אֶפֶר.
וְאֲנִי חֲשֵׁשְׁתִּי שֶׁמֵּא חֲלוּמֵי יִתְבַּדֶּה
וְהַתְּחַלְתִּי מִיָּד אֶת פְּצָעָיו לְסֵפֶר.
וְאָחִי שׁוֹתֵק.

אַחַר חֲטָטִי בְּכִיסֵי הַסֵּגוֹן
וּמְצֵאתִי אֶסְפֵּלְגִית שֶׁיֵּבֶשׁ כְּתֵמָה.
וּבְגִלְיָה שְׁחוּקָה אֶת שְׂמָה
תַּחַת לְצִיּוֹר שֶׁל פְּרָחִים.
וְאָחִי שׁוֹתֵק.

